

Bánszegi Zsuzsa: Finn–magyar tematikus szótár

Debrecen 2013. 344 lap.

ISBN 978-963-0879-60-6

1. Vitathatatlanul hiánypótló munkát vesz kezébe a finnül tanuló, mikor belelapoz Bánszegi Zsuzsa 2014-ben már második kiadásban megjelent finn–magyar tematikus szótárába. A kötet szókincsfejlesztő, tanulást segítő jellegét a szerző erőteljesen hangsúlyozza, és céljának tekinti, hogy naprakész szókincs- és kifejezésanyagot nyújtson nemcsak a nyelvtanulóknak és nyelvvizsgára készülőknek, hanem a finn szakmai fordítások készítőinek, és a Finnországba kirándulók, munkát vállalni kívánók, sőt akár a szaknyelvek, pl. jogi, pénzügyi, sport stb. iránt érdeklődők számára is.

A finn nyelvvel kapcsolatban hasonló feladatot felvállaló kiadványt eddig alig-alig találunk. A finnül tanulók e téren meg kellett, hogy elégedjenek a szótárakban elvétve előforduló szakszókincs- és mellékesen megjelenő országismeret anyaggal. Ezek közül Márk Tamás először 1977-ben és Sándor Andrea 2010-ben megjelent *Finn társalgási zsebkönyve* emelkedik ki.

Údító kivétel a szótárak között Papp István finn–magyar szótára, mely számos, finn történelemre, étel-, ital- és halnevekre vonatkozó kifejezést tartalmaz, Nyirkos István pedig zsebszótárának (*Suomi–unkari–suomi taskusanakirja*) függelékében közöl országismereti információkat, pl. Ételek és italok listája, Látogatás Budapesten. (A szótárak országismereti értékelését ld. Maticsák Sándor – Petteri Laihonen: Fejezetek a finn–magyar lexikográfia történetéből. In: Maticsák Sándor – Tóth Anikó Nikolett – Petteri Laihonen, *Rokon nyelveink szótárai*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2014. 204–205, 213–214, 216–217, 225; Uők: *Milestones in the History of Hungarian/Finnish Bilingual Lexicography*. In: *Hungarian Lexicography 1. Bilingual Dictionaries*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2011. 199–226.)

1.1. Ismertetett kötetünk szerzője is erősen törekszik erre a kulturális tartalommal gazdagított országismertető szerepre. Ez a törekvés a kötet egészén érzékelhető. Bekerültek a szókincsbe például jellegzetes finn ételek, italok nevei (*mämmi* 'rozslisztből és árpamalátából főzött (sütött) húsvéti kása', *piirakka* 'pirog', *reikäleipä* 'lyukas közepű kenyér', *sima* 'édes, citromos, mazsolás házi üdítőital'), és néhány tipikus finn jelenség is helyet kapott (pl. *hirviahinkovakuutus* 'jávorszarvas okozta baleset elleni biztosítás', *ryijy* 'szőnyeg, faliszőnyeg, szőttes'). A *Háború és béke* témakörben még a lottákról is olvashatunk, akik a finn női önkéntes félkatonai szervezet tagjai

(230).⁸ Megismerkedhetünk a szauna és szaunázás szókinccsével, és a *Lappföldi barangolás* című részben bepillantást nyerhetünk a számik életébe. Néhány jellegzetes finn márkanév is megjelenik a kötetben, pl. a Tiimari és az ALKO, de magyar példák is előfordulnak (pl. Terror háza).

A szerző ugyanis arra is törekszik, hogy Magyarországgal kapcsolatos információkat is átadjon a magyarul tanuló finnek számára. Áttekinthetjük többek között a magyar gyógyfürdő- és borkultúra szakszókinccsét, a kötet végén pedig a magyar (és finn) Nobel-díjasok névsorát is megtaláljuk. A megfelelő témakörnél néhány jellemző magyar étel neve is feltűnik, pl. a *lecsó*, *túrós csusza*, *gulyásleves*, *babgulyás*, *somlói galuska* (78–79), de a *Szabadidős tevékenységek* példamondatai között a Loki, az FTC és Dzsuzsák Balázs neve is megjelenik (152).

Emiatt a sok vegyes példa miatt azonban egy idő után eldöntenthetetlenné s emiatt zavaróvá válik az olvasó számára, hogy magyar anyanyelvű finnül tanulókat megcélzó, Finnországgal kapcsolatos információkat is közlő kötet, vagy finneknek szóló, magyar országismerettel bővített tematikus szótárt tart a kezében, hiszen a finn mellett magyar országismereti anyagot is találunk a szótárban szép számmal.

Ezt a keveredést jól példázza a tipikusan magyar jelenség, a Túró Rudi esete. Ez a hungarikum a *rahkatanko* címszónál a *Tejtermékek* között szerepel a szótárban, és ráadásul a lábjegyzetben szokatlan módon finn nyelvű rövid értelmezést is ad hozzá a szerző. Ez a – nyilvánvalóan nem magyar olvasónak szóló – információ jól példázza, hogy a használói kört nem sikerült egyértelműen meghatározni.

1.2. A szerző a megcélzott használók körét úgy írja körül, hogy kötetét „haszonnal forgatja a finnül tanuló gimnazista, egyetemista, tolmács, nyelvvizsgára készülő tanuló, finn nyelvet oktató, sőt a Finnországba utazni készülő turista is”. Ha azonban a célját a szerző így határozza meg, érdemes lett volna a bázisnyelv kiválasztását is átgondolni.

Ahhoz ugyanis, hogy egy magyar kifejezés finn megfelelőjét megtaláljuk, ki kell keresnünk a témakörön belül a megfelelő témát, és ott a néha 8–10, néha viszont akár 100 finn fő- és alcímszót végigolvasva tudunk csak rátalálni a keresett szóra, kifejezésre. Ezért, ha a finnül tanuló magyarokat célozza meg, praktikusabb lenne a magyar címszavak megadása, mivel ebben esetben gördülékenyebb lenne a témák és címszavak közötti keresés, ezáltal pedig könnyebben használhatóvá válna a kötet. Többek között emiatt is úgy

⁸ A továbbiakban a könnyebb visszakereshetőség érdekében a példaként felhozott kifejezésekre nem témakör, hanem lapszám szerint hivatkozom.

vélem, ebben a formájában a szótár elsősorban a közép- és felsőfokon finnül beszélők számára hasznos.

2. A választott témakörök jól tükrözik, hogy a szerző a szócsoportok meghatározásakor elsősorban a hétköznapi élet történéseire, eseményeire koncentrált. Legfőbb témakörei: *Család, otthon és lakóhely, Mindennapi élet, Szabadidős tevékenységek, Munka és megélhetés, Gazdaság és társadalom, Oktatás és kutatás, Egészségügyi ellátás, Környezet, Kulturális mozaik*. Ezeknek a témaköröknek a szókincsét 40 kisebb egységre bontja szerző, melyet 289 alegységbe csoportosít. A kötet összesen 19 000 címszót tartalmaz.

A választott témákat logikus szerkezeti egységekre csoportosítva tekinti át. A *Család, otthon, lakóhely* témakör például hat kisebb részre oszlik (*A család tagjai és rokoni kapcsolatok, Születés és csecsemőkor, Gyermekből felnőtt, Családi állapot, szerelemtől a válásig, Családi ünnepek, Nevelés*). Az egyes alcsoportokban szereplő kifejezések száma meglehetősen kiegyensúlyozatlan, a *Családi ünnepek*hez pl. csak 7, míg a *Nevelés* témához 88 finn kifejezés kapcsolódik a finn ábécé rendjében.

A kifejezetten nagy témakörök esetén a csoportosítás már a tartalomjegyzékben is aprólékosabb: a *Munka és megélhetés* témakör *Foglalkoztatás és munkanélküliség* részén belül 9 nagyobb területet, annak a *Foglalkozások* témakörén belül pedig további 19 alcsoportot alakított ki a szerző szakmák szerint. Azt mondhatjuk tehát, hogy igen pontos, aprólékos a legfontosabb, a hétköznapi élethez leginkább köthető szócsoportok feldolgozása.

Ki kell emelnünk a kötet újszerűségét azon a téren is, hogy igen részletes és naprakész, praktikus szóanyagot nyújt a korábban szótárakban nem vagy csak részben megjelenő szókincs terén is. Érinti például a gazdasági élet, a kereskedelem, a konferenciák világát, kitér többek között az államigazgatás, az Európai Unió, a jog és az államigazgatás szaknyelvére is. A kötetnek ez a sajátossága főleg a Finnországban munkát keresőknek, finnországi munkavállalást fontolgatóknak válhat hasznára.

3. A címszavakat a szótárban vastagított betűvel emelik ki. Dőlt betűvel, gondolatjellel és beljebb szedve állnak a címszóhoz logikailag szorosabban kapcsolódó fogalmak, pl. a **rieska** címszónál *kaurarieska, ohrarieska, perunarieska, vehnarieska*. Kissé zavaró, hogy bár általában a címszó magyar megfelelője álló betűvel áll, alcímszó esetén az is dőltséggel szerepel, ezért a finn kifejezés és a magyar értelmezés vizuálisan nehezen elkülöníthető (pl. *kaurarieska zablisztból készült vékony kenyér*).

A címszóban vagy értelmezésben szereplő rokon értelmű szavakat ferde vonallal adja meg a szerző (pl. **juoksu-/lenkkikengät** 'sportcipő, futócipő'). A szinonimákat a címszóban vesszővel elválasztva sorolja fel. Ha a címszónak több jelentése is van, azokat számozással különíti el.

A stílusminősítés megadására többféle módszert is találunk a szótárban. Az alcímszóként álló finn szlengszavakat kisebb betűmérettel, dőlt szedéssel és a szó előtt álló csillag jellel (*) különíti el, sőt utánuk még a (slg.) megjegyzés is ott áll. Ha a magyar értelmezés szleng stílusminősítésű, akkor utána csak a (slg.) minősítés szerepel (magyar szó esetén is finnül!) Úgy vélem, ez a többszörös jelzés teljesen felesleges, indokolatlan, sőt néha helytelen is, hiszen a szavak szleng stílusminősítése sok esetben igencsak esetleges.

A szótárban szleng minősítést kapott (helytelenül) pl. a *fagyi* (77), a *szülinap* (24) és a *pocak* (287), de ellentmondásokra is bukkanhatunk: a *kenőpénz* például szleng stílusminősítésű, de a *megkenés* (250) nem az. A *Fürdőszobában* témánál a *föönauus* 'hajszáritás' köznyelviként szerepel, míg a *Hajápolásnál* a *föönata* szleng minősítésű 'hajat szárít' értelemben. Mivel a stílusminősítések megtanulása a nyelvtanulás során igen fontos, egy későbbi kiadás esetén ezeket érdemes lenne ezeket pontosítani.

A szerző megjegyzése szerint a ritkábban használatos vagy régies finn kifejezéseket „kigyomláta” a kötet finn nyelvi lektora, Anne Varis, sajnálatos azonban, hogy a szerző sem szógyakorisági szótár, sem anyanyelvi lektor segítségét nem vette igénybe. Így maradhattak a kötetben olyan szavak, mint a *gázos* (130) (a *film gázos volt* kifejezésben) vagy a *szabadságnap* (132) (a *lomapäivä* megfelelőjeként).

4. Összességében elmondhatjuk, hogy Bánszegi Zsuzsa tematikus szótára minden hiányossága ellenére praktikus és hiánypótló mű a finnül tanulók számára. Minden bizonnyal nagy segítségül szolgálhat nyelvvizsgára készülőknél; naprakész, máshol ilyen nagyságrendben összegyűjtve nem szereplő kifejezései miatt pedig a Finnországba utazók vagy munkát vállalni szándékozóknak ajánlható jó szívvel.

TAKÁCS JUDIT